

тається споживач за вдосконаленням способу задоволення своєї потреби. А це означає, що управління інноваційною діяльністю, всіма її ланками в ринкових умовах має опиратись на науково обґрунтовані методи.

Література

1. **Льєнкова С.Д.** Інноваційний менеджмент : підручник. – К. : Вид-во "Юніті". – 2001. – С. 374.
2. **Коваленко А.О.** Інноваційна діяльність у промисловості України // Економіка промисловості України. – К. : РВПС України НАН України, 2002. – С. 42-50.
3. **Козаченко Г.В. та ін.** Управління інвестиціями на підприємстві : підручник. – К. : Вид-во "Лібра", 2004. – 368 с.
4. **Онишко С.В.** Реалізація властивостей системи інноваційного розвитку // Фінанси України. – 2004. – № 3. – С. 113-117.

УДК 336.722.14 336.73

*Проф. Л.В. Кузнєцова, канд. екон. наук –
Одеський державний економічний університет*

СУТНІСТЬ ТА ОСНОВНІ СКЛАДОВІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ БАНКУ

Розглянуто теоретико-методологічні підходи до процесів формування системи управління фінансами банку, визначено основні складові системи, запропоновано принципи організації системи управління фінансами банку. Розроблено та використано систему управління фінансами банку, яка базується на теорії загальних фінансів, теорії фінансів банку з урахуванням впливу чинників зовнішнього та внутрішнього середовищ, що дає змогу чітко визначити основні складові системи та їх взаємозалежність та взаємозв'язок.

Prof. L.V. Kuznecova – Odesa state economic university

The essence and the main components of the system concerning managing finances of the bank

In the article the theoretical-methodical approaches to the process of forming the system concerning managing finances of the bank are examined, the main components of the system are defined, the principles of organization the system of managing finances of the bank are proposed. Control system by finances is developed and used a jar, which is based on the theory of general finances, theory of finances of bank, taking into account influence of factors of external and internal environments, that gives possibility expressly to define the basic component systems and their interdependence and intercommunication.

Нагальність вирішення сучасних проблем в економіці потребує подальшого розвитку теорії економічної науки, зокрема фінансів, а також її наближення до реалізації завдань прикладного характеру. Фінанси банку як розподільча категорія разом з іншими категоріями (ціною, кредитом, заробітною платою) сприяють створенню умов для зростання його економічного потенціалу, які можуть бути сформовані за умови максимального використання сучасних методів управління.

Методи управління фінансами банку, їхні організаційні форми, з врахуванням впливу наукових досліджень в теорії управління, постійно змінюють, удосконалюють. Завдання сучасних досліджень полягають в тому, щоб на основі наукової методології не тільки покращити традиційні методи і фор-

ми управління фінансовою діяльністю банку, але й знаходити нові, що забезпечуватимуть його стійкий фінансовий стан, ліквідність і платоспроможність.

Питання щодо розроблення та запровадження різних методів управління фінансами банку розглядають на теоретичному й методичному рівнях в роботах таких учених-економістів, як О. Кириченко, О. Криклій, Ю. Масленчиков, В. Міщенко, Л. Примостка, П. Роуз, І. Сало, Дж. Сінкі та ін.

Аналіз та узагальнення опублікованих наукових праць дали змогу дійти такого висновку: питання методичних підходів у проблемі вдосконалення процесів управління фінансами банку є недостатньо розробленими у розрізі як науковому, так і в організаційно-практичному. Наприклад, Л. Примостка в своїх дослідженнях відзначає, що єдиної думки щодо визначення терміна "менеджмент" в економічній літературі не існує. Під менеджментом розуміють як систему управління фінансовими та організаційними сферами діяльності, так і управлінський персонал, що здійснює управління, тобто керівний склад організації [1, с. 5].

Відсутні єдині підходи до змісту та кількості принципів організації управління фінансами банку: Ю. Масленчиков пропонує десять специфічних принципів [2, с. 104], І. Сало та О. Криклій – шість [3, с. 10]. Питання про склад функцій управління фінансами банку теж залишається предметом наукових дискусій: більшість вчених вирізняє низку таких взаємопов'язаних функцій управління фінансами банку, як фінансове планування, фінансовий аналіз, регулювання, фінансовий контроль [2-4]. Інші доповнюють зазначені функції ще функцією мотивації [1]. Дискусійним залишається визнання в складі функцій управління функції "фінансовий аналіз".

Метою цього дослідження є теоретичне узагальнення підходів сучасних науковців щодо сутності та складу системи управління фінансами банку.

Відповідно вирішено такі завдання: уточнено сутність поняття "управління фінансами банку" та визначено його відмінності від поняття "фінансовий менеджмент", виокремлено та обґрунтовано основні складові системи управління фінансами банку.

У всьому світі управління розглядають як один із найважливіших чинників ефективної діяльності. В умовах жорсткої конкуренції, що супроводжує розвиток ринкової економіки, потрібно постійно удосконалювати системи та форми управління, швидко опановувати нагромаджені в теорії та практиці знання, знаходити нові неординарні рішення в динамічній ситуації. Лише такий підхід до управління забезпечує вигреш у конкурентному середовищі або, принаймні, нормальні умови розвитку організації [1, с. 6].

Зазначимо, що дефініції "управління" і "менеджмент" є синонімами, але насправді їхній зміст дуже відмінний – як з урахуванням мікро-, так і макроекономічного підходів [5, с. 24]. Термін "фінансовий менеджмент" стали використовувати вчені та практики у 90-х роках ХХ ст., має американське походження, але досі немає єдиних підходів до визначення терміна "фінансовий менеджмент" та обґрунтування його відмінностей від поняття "управління фінансами". Критичний аналіз орієнтованих на цю проблему джерел дає змогу дійти висновку, що існуючі фундаментальні наукові підходи до пояснення по-

няття "фінансового менеджменту" не відзначаються точністю, не є закінченими. Зазначене є причиною відсутності єдиного підходу до його тлумачення.

У "Фінансово-кредитному енциклопедичному словнику" поняття "фінансовий менеджмент" – (англ. financial management) подано такі визначення: "1) процес управління грошовим обігом, формування і використання фінансових ресурсів підприємств, організацій; 2) наука про управління фінансами, побудову фінансових відносин для досягнення підприємствами, організаціями своїх цілей. Фінансовий менеджмент є частиною менеджменту; являє собою синтетичну сферу діяльності, що охоплює різні напрями управління працею" [6, с.1041]. У цьому ж словнику наведено тлумачення суті управління фінансами, що визначається як "...усвідомлений вплив органів управління на фінансові процеси, фінансову діяльність, яка здійснюється з метою досягнення та підтримки збалансованості фінансової стійкості та отримання доходів, прибутку та фінансове забезпечення економічних та соціальних завдань" [6, с. 989]. На нашу думку, основними відмінностями запропонованих тлумачень дефініцій "управління фінансами" та "фінансовий менеджмент" є, по-перше, розкриття поняття "фінансовий менеджмент" як форми управління фінансовими взаємовідносинами на мікрорівні, а термін "управління фінансами" розглядається як управління на макрорівні зі специфічною метою фінансового забезпечення не тільки економічного, а й соціального розвитку. Тобто на рівні управління фінансами держави метою є фінансування розвитку соціальної сфери, а на рівні комерційної організації (банку) – самофінансування власного розвитку; по-друге, "управління фінансами" є більш широким поняттям, його обов'язковою складовою має бути науково-теоретичне обґрунтування особливостей самого предмета управління (фінанси держави, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси банків тощо).

В "Енциклопедії банківської справи України" поняття "фінансовий менеджмент банку" визначають як "...систему принципів, форм методів і засобів організації грошових відносин, управління фінансовими ресурсами з метою забезпечення високої ефективності і фінансової стабільності в діяльності банку з врахуванням коливань кон'юнктури на фінансових ринках. Фінансовий менеджмент є головною складовою банківського менеджменту. Він може розглядатися, з одного боку, як напрям діяльності і управлінська структура (практична сторона), а з іншого – як напрям науки управління (теоретична сторона)" [7, с. 537].

На особливостях у смисловому навантаженні терміна "фінансовий менеджмент у банку" акцентують автори підручника "Банківський менеджмент": поняття "фінансовий менеджмент у комерційному банку" є значно ширшим, ніж фінансовий менеджмент на підприємстві, оскільки "...з одного боку, управління фінансами банку є, по суті, управлінням його операціями, а з іншого, – управлінням фінансами банку, тобто частиною цілісного процесу, в якому можна виділити управління ліквідністю банку, управління фінансовими ризиками банку, управління прибутковістю банку та ефективністю проведення окремих видів банківських операцій" [4, с. 592].

Запропоноване обґрунтування особливостей поняття "фінансовий менеджмент у банку", на наш погляд, підтверджує відмінності у навантаженості

понять "управління фінансами банку" та "фінансовий менеджмент банку". Перша частина тлумачення визначає потребу розроблення завдань менеджерам, які організовують окремі банківські операції, друга частина – наголошує на потребі організації наукового управління результатами виконання операцій, для чого, на наш розсуд, потрібно використовувати теорію фінансів, закономірності функціонування фінансового ринку та теоретико-методологічні підходи щодо управління фінансами банку.

Тобто, якщо досліджувати проблеми управління фінансовими взаємовідносинами через теоретичні основи категорії "фінанси банку", враховуючи особливості його взаємовідносин з іншими складовими фінансової системи та суб'єктами фінансового ринку, то, на наш погляд, необхідно використовувати термін "управління фінансами банку". Якщо ж досліджувати процеси управління банками та процедуру прийняття управлінських фінансових рішень поза теорією фінансів банку, а лише з точки зору використання функцій суб'єктів управління, то доречно використовувати поняття "фінансовий менеджмент банку".

Об'єктами управління фінансами банку є відносини, які виникають у процедурі організації бізнес-процесів та операцій, що формують і розподіляють фінансові ресурси, регулюють банківські ризики, визначають фінансові результати, тобто управління фінансами охоплює всю сукупність форм і методів організації фінансових відносин у банківській установі.

Суб'єкти управління фінансами банку – це власники та менеджери банку. Перші формують банківську політику (у її числі – фінансову) та затверджують фінансову стратегію банку. Другі – розробляють стратегію та впроваджують оперативні управлінські рішення схвалені власниками.

Будь-яке управління розкривається у ході здійснення конкретних функцій. Однак, питання про склад функцій, які формують будь-яку систему управління, зокрема й управління фінансовими відносинами, залишається відкритим і є предметом наукових дискусій. При цьому, фактором підсилення неоднозначності визначення складу функцій управління фінансами банку є специфіка його функціонування та взаємодії із зовнішнім середовищем. До того ж, важливість тих або інших функцій управління визначається як сукупністю завдань, що підлягають вирішенню, так і тією економічною ситуацією, в якій вирішуються поставлені завдання.

Систематизація безлічі існуючих тлумачень дефініції "функції управління" підводить до такого висновку: функції управління фінансами банку – це конкретні види цілеспрямованої діяльності, які впливають на процеси прийняття фінансових рішень банківськими менеджерами різного рівня.

Функції управління фінансами виконують та реалізують під час взаємодії суб'єктів та об'єктів управління. Зазначимо, що залежно від завдань дослідження сучасні вчені-економісти вирізняють загальні та конкретні функції, пов'язуючи загальні функції з діяльністю суб'єктів управління, конкретні функції – з функціонуванням об'єкта управління, тобто окремих його підсистем та елементів.

Сутність конкретних (специфічних) функцій управління об'єктами фінансів банку визначають О. Кириченко та В. Міщенко: "...організаційна

структура фінансового менеджменту має враховувати особливості об'єкта управління: необхідність управління ліквідністю, ризиками і прибутковістю" [4, с. 593]. Л. Примостка визначає ці функції в такій послідовності: управління активами і пасивами, управління власним капіталом, управління банківськими ризиками, управління прибутковістю, управління ліквідністю і резервами, управління банківськими портфелями – кредитним, цінних паперів, реальних інвестицій, управління процесом планування і формування бюджетів [1, с. 5].

На нашу думку, відділяти функції об'єкта від суб'єкта неправомерно. Об'єкт управління, за своєю суттю, не може мати окремих функцій, оскільки являє собою систему, якою управляють за допомоги реалізації функцій суб'єктів управління.

Тому замість конкретних функцій управління об'єктами фінансів банку, потрібно вирізняти окремі напрямки дій функцій суб'єктів на об'єкт управління, які варто розглядати як результат розподілу управлінської праці. Основними з них є: забезпечення банку оптимальною структурою фінансових ресурсів, управління процесами формування капіталу, організацію управлінського обліку та бюджетування, організація фінансової роботи загалом, враховуючи конкретні заходи для покращення якості активів, мінімізації ризику, збереження ліквідності та платоспроможності банку.

Отже, функції управління фінансами банку треба розглядати як комплекс взаємопов'язаних організаційних дій суб'єкта управління, які скеровані на конкретний напрямок фінансової діяльності об'єкта управління та в своїй сукупності забезпечують досягнення цілей визначених банком у конкретному часі свого функціонування. Ефективне управління фінансами банку має забезпечуватись реалізацією ряду принципів.

В економічних наукових розробках запропоновано принципи управління фінансовим менеджментом [1, с. 6], фінансовими потоками [8, с. 23] а також принципи управління фінансами банку [2, 3]. Критичний аналіз сформованих вченими принципів управління дає змогу дійти висновку, що в існуючих напрямках досліджень та розроблень теж відсутня єдність. Так, велика кількість запропонованих Ю. Масленчиковим специфічних принципів управління фінансами банку є скоріше правилами, рекомендаціями до дій банківських менеджерів, які приймаються після розроблення фінансової політики та принципів організації управління фінансами.

Виходячи з того, що принцип – це "основне теоретичне знання, що не є доведеним і не вимагає доведення" [6, с. 360], він, на наш погляд, є елементом методології управління фінансами. Звідси, сутність та зміст принципів, які запропонували вітчизняні вчені І. Сало та О. Криклій, більше відповідають теоретичному тлумаченню дефініції "принцип". Основними принципами управління фінансами банку зазначені вчені називають: комплексний характер управління, урахування специфіки функціонування конкретного банку і стану розвитку кредитної системи, раціональне ранжування прикладних управлінських завдань з урахуванням стратегічних цілей і поточних завдань діяльності банку, чітке визначення і формалізоване закріплення функціональних обов'язків, прав і відповідальності всіх учасників процесу управління, виконання нормативних вимог до діяльності банків з боку держави і недопущення застосу-

вання до банку фінансових і адміністративних штрафів, забезпечення необхідного зв'язку з іншими напрямками банківського менеджменту.

З урахуванням того, що в умовах глобалізації кількість суперечливих чинників зовнішнього середовища, що впливають на діяльність банківських установ, збільшується, на наш погляд, запропоновані принципи управління фінансами потрібно доповнити. По-перше, в сучасних умовах набуває важливого значення принцип організації оптимальної взаємодії суб'єктів управління з об'єктами. Це пов'язано з тим, що якщо раніше в основу організації процесів управління фінансами було закладено орієнтацію на взаємовідносини всередині колективу банку (об'єкти управління), то сьогодні треба враховувати вплив зовнішньої сфери (інтереси клієнтів банку, його власників, іноземних інвесторів, держави тощо) на суб'єкти управління. По-друге, активізація впливу фінансової інтеграції на процеси управління фінансами банку призводить до потреби використання принципу адаптації управлінських фінансових рішень до постійних змін на міжнародному фінансовому ринку та у міжнародній економіці загалом.

Функції та принципи управління реалізуються за умови поєднання методів та інструментів впливу на фінанси банку. Основними методами управління фінансами банку є:

- фінансові: фінансовий облік, фінансові показники, планові завдання, бюджетування, матеріальна відповідальність, санкції, матеріальне стимулювання, трансферні ціни, тарифи, контролінг;
- нормативні: статут, накази, розпорядження, інструкції, регламенти, нормативи, стандарти, в їх числі соціальні [9, с. 69];
- адміністративні: організаційні, розпорядчі;
- соціально-психологічні: переконання, вплив, примусове застосування авторитету, звернення до певних почуттів, спонукання до підвищення значущості роботи.

Важливо наголосити, що всі перелічені методи перебувають у тісній взаємодії, утворюючи єдину систему, та для досягнення основної мети управління фінансами вони повинні застосовуватися в комплексі, як взаємодоповнювальні і ні в чому не протиставні один одному прийоми [9, с. 70].

Принципи організації системи управління фінансами банку є підґрунтям для формування фінансової політики банку. Таким чином, фінансова політика банку визначає внутрішню нормативну базу банку для управління фінансовою діяльністю. Тобто, зазначені принципи використовують під час декомпозиції процесів управління фінансами банку, оскільки дають змогу ув'язати функції управління з стратегічними цілями розвитку банку та реалізації його конкурентної стратегії. Отже, управління фінансами банку, як складову процесу управління діяльністю банку, слід розглядати як систему функцій, принципів, методів, форм та інструментів, яку формують та впроваджують з метою підвищення ефективності, конкурентоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості банку.

Метою управління фінансами банку є створення ефективної системи управління фінансовою діяльністю, направленої на забезпечення його конкурентоспроможності, фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності на внутрішньому та зовнішньому ринку. Для досягнення зазначеної мети ба-

нки мають виконувати три основні завдання: формувати необхідні обсяги фінансових ресурсів, використання яких буде сприяти розширенню його розвитку; використовувати фінансові ресурси з метою забезпечення ефективності розвитку всіх бізнес-процесів у банку та досягнення необхідної якості активів; забезпечення оптимального рівня ліквідності та платоспроможності банку за умови достатнього рівня рентабельності.

Результати дослідження теоретико-методологічних підходів щодо визначення специфіки процесів управління фінансами банку наведено на схемі системи управління (рис.). Наведений рисунок демонструє наявність специфічних умов навколишнього середовища, що визначають стан і структуру процесів управління фінансами банку.

По-перше, на систему управління впливають тенденції, зумовлені розвитком світового фінансового ринку, процесів фінансової інтеграції і глобалізації; інтеграційні тенденції визначають додаткові вимоги до забезпечення фінансовими ресурсами розвитку як окремого банку, банківської системи загалом, так фінансового забезпечення процесів розвитку економіки.

По-друге, в умовах жорсткої конкуренції між іноземними і національними банками, об'єктивно виникають суперечності під час використання фінансових ресурсів у виробництві: фінансові ресурси переважно скеровуються населенню та галузям економіки, зорієнтованим на імпорт, а таким галузям банки не надають потрібного обсягу ресурсів. Зазначене потребує розроблення і використання науково-обґрунтованих методів управління фінансовими потоками банків.

По-третє, важливим напрямком управління є вирішення проблем взаємодії банків з домогосподарствами). Від матеріального стану населення значною мірою залежать фінансові показники діяльності банків, оскільки саме вони визначають обсяги приватних вкладів та позичок, які, своєю чергою, визначають можливості розвитку банківської кредитно-інвестиційної діяльності. Нагальність вирішення сучасної проблеми щодо відновлення довіри населення до банківської системи потребує створення методології формування системи взаємодовіри, основою якої буде комплексне врахування соціально-економічних чинників та ефектів синергетичної взаємодії. Зазначене потребує розроблення стратегічних банківських соціальних ініціатив, які будуть сприяти вирішенню проблем взаємодії банків та населення.

По-четверте, на систему управління впливають особливості взаємодії банків з державою. З одного боку, банк, незалежно від його спеціалізації та форми власності, завжди є елементом як суспільної, так і державної системи. Він повинен враховувати інтереси суспільства або його окремих груп, оскільки велика кількість напрямків його діяльності регулюється державними правовими нормами та законами. З іншого боку, – банк є самостійною системою зі своєю структурою фінансових відносин, розподілом результатів фінансової діяльності, ступенем відповідальності. Поєднання цих двох сторін призводить до потреби здійснення керівництвом банку постійного пошуку компромісу між державними та власними інтересами банку не тільки в основній ді-

яльності, але й у свідомості його співробітників. Цей компроміс здійснюється по-різному, залежно від багатьох конкретних показників, наприклад, таких як особливості державної внутрішньої і зовнішньої політики, її пріоритети, глобальної та регіональної економічної ситуації, можливості залучення фінансових ресурсів, реалізації в діяльності банку досягнень передових комп'ютерних та інформаційних технологій, а також рівня і тенденцій професійної підготовки співробітників банку, його традиції і таке інше.

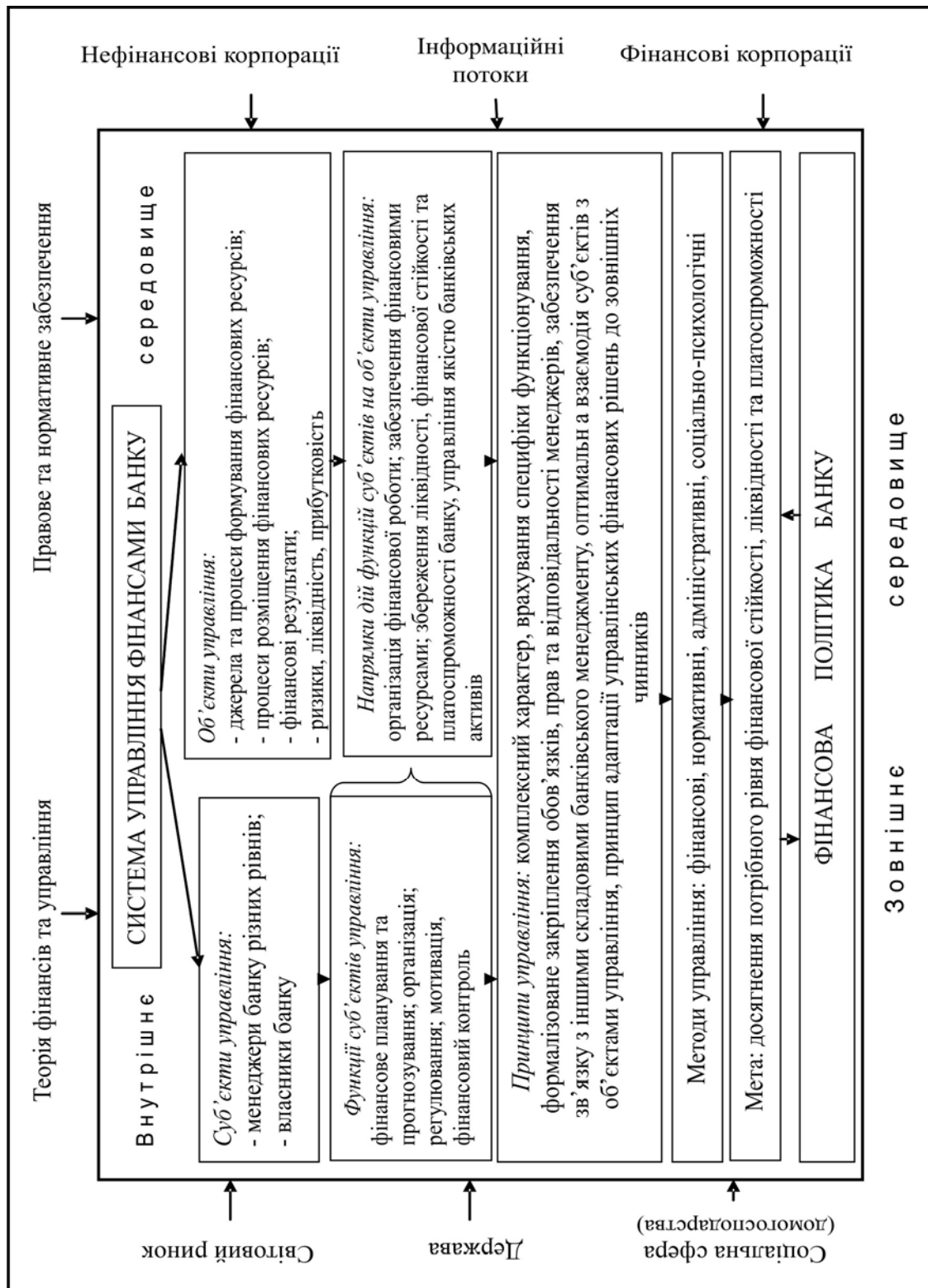

Рис. Структура системи управління фінансами банку

Зауважимо, що охарактеризовані основні складові навколишнього середовища формують суперечливу протидію на стан і реалізацію цільових установок управлінських рішень банку. Здійснене дослідження дає змогу зробити низку висновків та узагальнень.

По-перше, до основних, характеристик навколишнього середовища, що впливають на систему управління фінансами банку варто віднести:

- *складність* – визначити число чинників, на які суб'єкти і об'єкти управління повинні реагувати, а також можливості скоригувати в бік зменшення рівня ймовірності негативного прояву кожного чинника під час формування політики управління фінансами банку досить складно;
- *рухливість* – швидкість, з якою в навколишньому середовищі відбуваються зміни, що потребують формування в банку великої кількості обсягів інформації. Рухливість навколишнього середовища має міжнародну (світову), регіональну, соціальну, галузеву орієнтації. У виробничо-економічній системі (сфері нефінансових корпорацій) збільшеною рухливістю володіє навколишнє середовище комп'ютерних технологій, біоінженерії, електроніки, легкої промисловості; менш рухливими є більш консервативні сфери харчової промисловості, поліграфії, меблевого виробництва і таке інше. [9, с. 659]. В соціальній сфері швидкість, з якою відбуваються процеси змін довіри населення-вкладника до банків і банків до населення-позичальника, також формує суперечливий вплив на реалізацію завдань управління фінансами;
- *невизначеність* – наявність обмежених умов для повноти та своєчасного визначення найбільш значущих чинників з метою зменшення їх негативного впливу, нейтралізації або зміни їх дій на об'єкт, яким управляють; при цьому виникає необхідність формування інформаційної бази, що характеризує чинники впливу всіх сфер навколишнього середовища, в той час як велика кількість чинників знижує надійність інформації і сприяє невизначеності навколишнього середовища.

По-друге, сучасні проблеми розвитку фінансової діяльності банків в Україні не можуть бути вирішені на основі традиційних підходів. Потрібні нові методологічні рішення, які вбирають набутий зарубіжний і вітчизняний досвід банківництва та можуть сформувати адекватні антикризові заходи.

По-третє, досліджені особливості та характеристики складових системи управління фінансами банку, на наш погляд, впливають на формування методів і механізмів фінансового управління, систему оцінки економічної ефективності фінансової діяльності; організаційну структуру управління фінансами банку.

Отже, розробити та використовувати систему управління фінансами банку, на наш погляд, можна лише на основі теорії загальних фінансів, теорії фінансів банку з урахуванням впливу чинників зовнішнього та внутрішнього середовищ, що дадуть змогу чітко визначити основні складові системи та їх взаємозалежність та взаємозв'язок.

Література

1. **Примостка Л.О.** Фінансовий менеджмент у банку : підручник. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К. : Вид-во КНЕУ, 2004. – 468 с.
2. **Масленченков Ю.С.** Финансовый менеджмент банка : учеб. пособ. [для ВУЗов]. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 399 с.
3. **Сало І.В.** Фінансовий менеджмент банку : навч. посіб. / І.В. Сало, О.А. Криклій. – Суми : ВТД "Університетська книга", 2007. – 314 с.

4. **Банківський менеджмент** : підручник / за ред. О.А. Кириченка, В.І. Міщенко. – К. : Вид-во "Знання", 2005. – 831 с.
5. **Федулова Л.І.** Актуальні проблеми менеджменту в Україні. – К. : Вид-во "Фенікс", 2005. – 320 с.
6. **Фінансово-кредитний енциклопедичний словник** / Кол. авторів / за заг. ред. А.Г. Грязної. – М. : Фінанси і статистика, 2002. – 1168 с.
7. **Енциклопедія банківської справи** України / Ред. кол. : В.С. Стельмах (голова) та ін. – К. : Вид-во "Молодь", Ін Юре, 2001. – 680 с.
8. **Лігоненко Л.О., Ситник Г.В.** Управління грошовими потоками : навч. посіб. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. – 255 с.
9. **Банковское дело: управление и технологии** : учеб. пособ. [для ВУЗов] / под ред. проф. А.М. Тавасиева. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 863 с.

УДК 338.2

Аспір. Ю.М. Кушнірчук¹ – Львівська КА

ПРОБЛЕМИ ТРАКТУВАННЯ СУТНОСТІ КАТЕГОРІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Проаналізовано існуючі підходи до трактування поняття економічної безпеки держави і економічної безпеки суб'єктів підприємництва, а також визначено їхню роль у процесі функціонування підприємницьких структур. Структуровано внутрішні та зовнішні загрози економічній безпеці та окреслено заходи щодо їх усунення.

Ключові слова: економічна безпека держави, економічна безпека суб'єкта підприємництва, загроза, кримінальна конкуренція.

Post-graduate Yu.M. Kushnirchuck – L'viv commercial academy

Problems of interpretation of essence of category of economical safety

Existent approaches to interpretation of notion of economical safety of the state and economical safety of business entities are analyzed, and also their role in the process of functioning of enterprise structures is definite. Threats of economical safety are structured and measures on their removal are outlined.

Keywords: economical safety of the state, economical safety of business entity, threat, criminal competition.

Вступ. У сучасних умовах поглиблення глобалізаційних процесів економічна безпека суб'єктів підприємництва, як і держави загалом, набуває вирішального значення. В Україні відбуваються різноманітні соціально-економічні трансформації, що впливають на рівень економічної захищеності суб'єктів господарювання. Із становленням ринкових умов господарювання в Україні постають питання захисту громадян, підприємств, суспільства та держави загалом від несприятливих внутрішніх і зовнішніх чинників, що мають вплив на економічне середовище. Наслідком низького рівня економічної безпеки вітчизняних підприємств є надзвичайно низькі темпи розвитку економіки та суспільства.

Постановка проблеми. Сучасні кризові явища ведуть до зростання кількості загроз безпеці суб'єктів господарювання, та, як наслідок, до зниження їх фінансової стійкості чи банкрутства. Одне із ключових завдань – виведення із кризи суб'єктів підприємництва та їх ефективного розвитку – полягає у формуванні адекватного механізму боротьби за економічну безпеку.

¹ Наук. керівник: проф. І.Д. Фаріон, д-р екон. наук – Тернопільський національний економічний університет